Aktuellt från Strömstad akademi Nr 2018-12
News from Strömstad Academy No. 2018-12
31 december 2018

This is a bi-lingual Newsletter, written in Swedish and English.
All English text is written with Italic letters. You may especially note that Editor's corner *and*
From your Chair *are written in both languages, first Swedish, then English.*

Anders Gustavsson: Redaktörens ruta *Editor's corner*

December månads vetenskapliga krönika i Strömstads Tidning den 22 december skrevs av **didaktiker Åsa Morberg**. Hon presenterade personliga tankar inför den förestående julen.

Förslag till nya krönikor i Strömstads Tidning skickas till Mariana Back med adress: mariana.back@tekniskamuseet.se.

Strömstads Tidning publicerade den 22 december ett tvåsidigt reportage om **barnläkare Gudmund Bergqvist** under titeln ”Barnläkaren som brinner för Kosters framtid”.

Rektor och fysiker Lars Broman lämnar de senaste nyheterna om vetenskapshögtiden i Strömstad den 17-20 juni 2019. Som ny hedersprofessor har utsetts Jila Mossaed som också invalts i Svenska Akademin. Foldern om Strömstad akademi finns nu översatt till engelska.

Antologin Barnbarnens århundrade med Rune Wigblad och Lars Broman som redaktörer har utkommit som nr 42 i AAS-serien. Den publicerades först som bok 2016 av Novus forlag i Oslo. http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/12/AAS-42.pdf

Ryggkirurg och styrelseordförande Peter Fritzell rapporterar om aktuella nyheter inom Strömstad akademi.

Antologin Hälsa och miljö har publicerats i Acta Academiae Stromstadiensis, AAS som nummer 41 med Gudmund Bergqvist och Anders Gustavsson som redaktörer: http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/12/AAS-41.pdf

Arbetet går nu vidare med att ge ut Hälsa och miljö också i bokform. För alla ledamöter i Strömstad akademi går det att subskribera på denna bok för det rimliga priset av 150 kronor. Sänd en beställning av ett eller flera exemplar till: gudmundbergqvist@hotmail.com.

Didaktiker Åsa Morberg diskuterar på ett principiellt plan hur akademiska författare kan lyckas att bli goda gästkrönikörer. Hon argumenterar också för att få till stånd en översyn av fritidshemmens verksamhet och därmed också över fritidspedagogutbildningen.

Pedagog Bodil Frisdal fortsätter diskussionen i föregående nyhetsbrev om att byta namn på Strömstad akademi. Institut för avancerade studier. Vad sägs om hennes förslag

“Internationella Vishetsakademin”? Jag efterlyser ytterligare debattinlägg från ledamöter i akademin.

Barnläkare Gudmund Bergqvist rapporterar om samordningen av arbetet inom akademins fem lokalgrupper, i Falun, Göteborg, Lund-Malmö, Stockholm-Uppsala och Strömstad. **Hedersprofessor Annika Dahlström** föreläser för Göteborgsgruppen den 28 januari kl. 18 på Rotary Poseidon i Göteborg.

Litteraturforskare Torsten Rönnerstrand skrev i decembernumret av tidskriften Axess om vår nya **hedersprofessor Jila Mossaed** med rötter i Iran under titeln “En natt var huset borta”.

Farmakolog Marylou Wadenberg argumenterar för att ledamöter bör gå med i akademins slutna Facebook-grupp.

Arbetet med den nya hemsidan fortsätter i samarbete med webredaktör Jan Ternhag.

Jag vill inskärpa en tidigare uppmaning till alla ledamöter att kontrollera och komplettera uppgifterna om er på hemsidan. Försök också värva nya medlemmar till akademin, inte minst kvinnor. Skicka förslag till rektor Lars Broman: lars.broman@stromstadakademi.se.

Jag önskar nya bidrag till januarinumret av Nyhetsbrevet med deadline den 27 januari 2019 till anders.gustavsson@ikos.uio.no.

Sänd kortare artiklar, debattinlägg och/eller recensioner av ny vetenskaplig litteratur. Svenska bidrag skall ha ett abstract på engelska.

Sänd också bidrag till Akademins skriftserie *Acta Academiae Stromstadiensis, AAS*, under adressen: gudmundbergqvist@hotmail.com.

*December´s scientific chronicle in Strömstad's newspaper on December 22 was written by **didactics Åsa Morberg**. She presented personal thoughts for the coming Christmas.*

Proposals for new chronicles in Strömstad's newspaper may be sent to Mariana Back with address mariana.back@tekniskamuseet.se.

*On December 22, Strömstad´s newspaper published a two-sided report on **pediatrician Gudmund Bergqvist** under the title "Pediatrician who is passionate about Koster's future”.*

***Rector and physicist Lars Broman** gives the latest news about the scientific festival in Strömstad June17-20 2019. As a new honorary professor, Jila Mossaed has been appointed. She was also elected Fellow of the Swedish Academy. The folder on the Strömstad Academy is now translated into English.*

The anthology Grandchildren's Century with Rune Wigblad and Lars Broman as editors has been published as number 42 in the AAS series. It was first published in 2016 as a book by Novus publishing house in Oslo. http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/12/AAS-42.pdf

Surgeon and chairman of the board Peter Fritzell *reports on current news within Strömstad Academy.*

The Anthology Health and Environment has been published in Acta Academiae Stromstadiensis, AAS as number 41 with Gudmund Bergqvist and Anders Gustavsson as editors. http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/12/AAS-41.pdf

Preparations are now going on to publish Health and Environment also as a printed book. All the members of Strömstad Academy are invited to subscribe to this book for the reasonable price of SEK 150. Send an order for one or more copies to gudmundbergqvist@hotmail.com.

***Didactics Åsa Morberg** discusses in principle how academic writers can succeed in becoming good guest columnists. She also argues for a review of after-school recreation centres and the education of recreation leaders.*

Educator Bodil Frisdal *continues the discussion in the previous newsletter of a possible change of the name of Strömstad Academy. Department of Advanced Studies. How about her proposal "International Wisdom Academy"? I call for further debate contributions from the members of the academy.*

Pediatrician Gudmund Bergqvist *reports on the coordination of the work within the five local groups of the academy, in Falun, Gothenburg, Lund-Malmö, Stockholm-Uppsala and Strömstad.* ***Honorary professor Annika Dahlström*** *will give a lecture for the Göteborg group on January 28, at Rotary Poseidon in Gothenburg*.

Literature researcher Torsten Rönnerstrand *wrote in the December issue of the magazine Axess about our new* ***honorary professor Jila Mossaed*** *with roots in Iran under the title "One night the house was gone".*

Pharmacologist Marylou Wadenberg *argues that members should join the Academy's closed Facebook group.*

I want to urge a previous call for all members to verify and complete information on your websites. Also try to recruit new members to the Academy, not least women. Send suggestions to Rector Lars Broman: lars.broman@stromstadakademi.se.

I wish new contributions to the January issue of the Newsletter sent to my address with deadline on January 27 2018: anders.gustavsson@ikos.uio.no.

Send short articles, opinion articles and/or reviews of new scientific literature. Swedish contributions should have an abstract in English.

Please, also send contributions to the Academy's publication series Acta Academiae Stromstadiensis, AAS, to the address: gudmundberggvist@hotmail.com.

Bästa hälsningar, *Best regards,* Anders Gustavsson

Peter Fritzell: Från er ordförande *From your Chair*

Kollegor i Strömstad akademi.

Ett år av fortsatt expansion av akademin är till ända, och vi har konsoliderat verksamheten på flera plan, vilket beskrivits löpande i de månatliga nyhetsbreven.

De olika arbetsgrupperna blir alltmer aktiva och det är min förhoppning att detta bidrar till att akademin blir en förening där verksamheten kännetecknas av perspektivet ”bottom-top” och inte ”top-bottom”. Detta borgar, som jag ser det, för akademins styrka och trovärdighet.

Under mitt ordförandeskap är det detta jag har satt som mål, samtidigt med att fortsätta arbetet med att göra akademin transparent, utåtriktad, samarbetsorienterad och ekonomiskt oberoende. Allt kommer att ta sin tid, men som jag tolkar det, baserat på årets arbeten, är vi på god väg med detta fortsatta arbete som ytterst baserar sig på grundarnas intentioner från 2008. Tio år har gått sedan dess, och inget i dagsläget tyder på annat än att akademin kommer att uppnå dessa visioner.

Vetenskapsfestivalen i Strömstad i juni, tio-årsjubileet av akademins grundande 2008, blev en stor framgång. Under året har vidare antologin *Hälsa och Miljö* färdigställts, och den om *Värderingar* publiceras första halvåret 2019. Kurser har erbjudits i samarbete med olika högskolor, lokalföreningarna håller möten, krönikor skrivs, debatt i olika dagstidningar förs av akademins ledamöter, vetenskapliga texter publiceras i skriftserien AAS, och arbetet med fossilfritt Koster och fortbildningsinstitut, KFI, pågår. Hemsidan fortsätter att utvecklas och översättningsgruppen arbetar med att göra allt material tillgängligt på engelska.

Jag ber igen alla ledamöter som ännu inte gjort det att fylla i den CV-mall som finns där ni presenterar er (se exempel; http://www.stromstadakademi.se/wp/index.php/ledamoter/alla-ledamotre/ordinarie-ledamoter-p-w/philipson-sten/), och mejla tillbaka till Mariana eller Jan Ternhag; mariana.back@tekniskamuseet.se, jan.ternhag@gmail.com

Alla kan med hjälp av en uppdaterad folder som finns både på svenska och engelska, presentera akademin för intresserade. Denna folder kommer att skickas i engelsk version till alla ledamöter per post. Vill någon ha den också på svenska så mejla till sekreteraren i AU; marie-louise.wadenberg@stromstadakademi.se

Vetenskapsdagarna i juni 2019 är nu bara ett halvår borta, och arbetet med dessa fortsätter i trygg takt, se nyhetsbrev från november.

Vi måste, som tidigare påpekats, i alla sammanhang koncentrera oss på att beskriva hur viktig Strömstad akademi är för både utbildning och forskning, och lyfta fram akademins möjligheter att agera i kraft av alla seniora forskare med sina nationella och internationella nätverk. Fortfarande har Sverige ingen regering, varför möte med utbildningsutskottet har fått skjutas på till förhoppningsvis någon gång under fösta kvartalet 2019.

Slutligen några personliga reflektioner. Det är viktigt att inte prata om akademin i former av en förening för ”pensionärer”. ”Pensionär” är ett begrepp som i olika sammanhang kan användas för att nedvärdera kompetens. Det tråkiga är att det ofta, inte minst i akademiska kretsar i Sverige, används på just detta vis. ”Pension” och ”Pensionär är” är viktiga begrepp om de används i en kontext som beskriver ett politiskt/ekonomiskt avtal mellan individen och staten, där pensionen är en form av trygg återbetalning av medel som varje person betalat in till staten under många långa arbetsår. Används det för att nedvärdera kompetens och möjligheter, står det däremot i motsats till nationens och vetenskapens intresse. Ledamöter bör i alla sammanhang presentera akademin som en förening där ”seniora” kompetenser, oavsett ålder, erbjuds att fortsätta sin vetenskapliga verksamhet baserat på sin kunskap, erfarenhet och vetenskapliga meriter. Samtidigt erbjuder akademin både det vetenskapliga och det offentliga samhället kunskapsstöd och utbildning.

Decemberhälsningar, Peter Fritzell

Colleagues in Strömstad Academy.

One year of continued expansion of the Academy is at an end, and we have consolidated the business on several levels, which has been described continuously in the previous monthly newsletters.

The various working groups are becoming increasingly active and it is my hope that this will increasingly contribute to the academia becoming an association where the business is characterized by the "bottom-top" perspective and not the "top-bottom". This, as I see it, guarantees the strength and credibility of the academy.

During my presidency, this is what I have set as a goal, while continuing to work on making the academy transparent, collaborative and financially independent. All this will take its time, but as I interpret it, based on this year's work, we are well on the way, which ultimately is based on the founders' intentions from 2008. Ten years have passed since then, and nothing today suggests other than that the academy will achieve these visions.

During the year, the anthology Health and Environment *has been completed, and the one about* Values *will be published in the first half of 2019. Courses have been offered in collaboration with various colleges, the local associations are holding meetings, chronicles are written, debate articles are being published in various newspapers. Further, scientific texts are published in the writing series AAS, the work with fossil-free Koster and continuing education institute, KFI, is ongoing. The website continues to develop, and the translation group is working to make all material available in English.*

Again, I ask all members who have not yet done so to fill in the CV template that exists where you present you (see example; http://www.stromstadakademi.se/wp/index.php/ledamoter/alla-ledamotre/ordinarie/ -member-pw / philipson-stone /), and mail back to Mariana or Jan Ternhag; mariana.back@tekniskamuseet.se, jan.ternhag@gmail.com

Everyone can present the academy to interested parties with the help of an updated folder that is available in both Swedish and English. This folder will be sent in an English version to all members by post. If someone wants to have it also in Swedish, then email the secretary in AU; marie-louise.wadenberg@stromstadakademi.se

The science days in June 2019 are now only half a year away, and the work on these continues at a safe pace, see the newsletter from November.

As we have already pointed out, we must concentrate on describing how important Strömstad Academy is for both education and research and highlighting the Academy's opportunities to act by virtue of all senior researchers with their national and international networks. Sweden still has no government, so meeting with the Education Committee has had to be postponed to hopefully sometime during the first quarter of 2019.

Finally, some personal reflections. It is important not to talk about the academy in forms of an association for "pensioners". "Pensioner" is a concept that can be used in various contexts to devalue competence. The sad thing is that it is often, not least in academic circles in Sweden, used in this way. "Pension" and "Pensioner" are important concepts if they are used in a context that describes a political/economic agreement between the individual and the state, where the pension is a form of safe repayment of funds that each person paid into the state during many long working years. If it is used to downgrade skills and opportunities, it contrasts with the interests of the nation and science.

Members should in all contexts present the academy as an association where "senior" competences, regardless of age, are offered to continue their scientific activities based on their knowledge, experience, scientific competence and scientific network. At the same time, the academy offers both scientific and public society knowledge support and education.

December Greetings, Peter Fritzell

Lars Broman: Från er rektor *From your Vice Chancellor*

The Century of Our Grandchildren *Now Available as Open Access*

Our acclaimed anthology Barnbarnens århundrade *, originally published in paper format 2016 has now been freed by the original publisher Novus Forlag to be published open access. So now, it is available in the* Acta Academiae Stromstadiensis *series as AAS-42:* http://www.stromstadakademi.se/wp/index.php/skriftserier/las-skriftserier/*. Read and enjoy!*

New Strömstad Academy Honorary Professor

*The Board of Strömstad Academy has on 11 December appointed Jila Mossaed as Honorary Professor. She was earlier tis fall, 15 October, appointed Fellow of the Swedish Academy (*Svenska Akademien*) on chair 15. I wish you most welcome into Strömstad Academy and hope to meet you during the Academic Festival 17-20 June 2019.*

My Chronicle Where Can All Old Professors Go *Was One of Curie's Most Read Articles in 2018*

On 10 January 2018, Curie, the electronic newspaper from the Swedish Research Council (Vetenskapsrådet), published a chronicle written me. On 14 December, Curie presented the most read articles during 2018, and my chronicle was among them:

In Newsletter 2018-01 from Strömstad Academy, the chronicle was reprinted, both in Swedish and translated into English. You can find it here: http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/01/Nyhetsbrev_2018-01.pdf

Strömstad Academy's New Year Letter

Treasurer Bo's and my New Year letter has today been sent to all Fellows of Strömstad Academy by regular mail, in Swedish or in English. In the envelope there is also the English version of the new Strömstad Academy folder, which you e.g. can use to recruit new Fellows. If you would like some more copies of the folder – in English or Swedish – please request them from our Chair Peter Fritzell peterfritzell@gmail.com. The text of the letter follows here (for the hopefully unlikely event that our letter doesn't reach you in early January 2019):

Dear Strömstad Academy Fellow – we wish you a Happy New Year!

Strömstad Academy's year has been quite active. We have received 21 New Fellows. The Academic Festival took place in Strömstad with program for Fellows and their guests in the City Hall on 18 June, with also the general public invited 19-20 June, and with a historic excursion for Fellows 21 June. The Festival also marked the Academy's 10-yr Anniversary and was well attended. We have presently five local chapters in different locations in Sweden; some of them have arranged Fellows' gatherings. We have had regular contact with University West and met MP:s during a seminar in the Swedish Parliament. Monthly bi-lingual Newsletters, frequently updated web page. Several popular science lectures alternating between Strömstad Museum and the Library. Monthly column in Strömstad's local newspaper. Six new publications in Acta Academiae Stromstadiensis AAS and two in our Free Publication Series; all open access and available at www.stromstadakademi.se.

We hope you have had a good 2018, that you have had some use of being a Fellow, that you plan to continue as such, and that you want to pay the yearly fee of SEK 600 (which you don't have to do as Honorary Professor); as Supporting Fellow you pay only SEK 200. Since we don't want anyone to leave the Academy for economic reasons, you can choose to pay a smaller amount. Please transfer the fee to our account IBAN SE25 9500 0099 6042 0001 1155, BIC NDEASESS, and Bank Nordea, SE-10571 Stockholm, SWEDEN. Send a message to akademi@stromstad.se if this doesn't work for you! If you pay before the end of April you will receive our latest anthology Health and Environment (mostly in Swedish, partly in English, with Abstracts in English) in book format by regular mail free of charge.

In 2019 we will arrange an Academic Festival in Strömstad 17-20 June which will become extensive and interesting and include the inauguration of our new Honorary Professors Nobel Laureate Frank Wilczek and Swedish Academy Fellow Jila Mossaed – you will get a separate invitation in the spring - and much more that you can read about on our web page and in the Newsletter. You are welcome to publish in AAS and in the Newsletter, to use our office in Strömstad City Hall, or just use your Academy connection in different occasions – write to akademi@stromstad.se for information.

Lars Broman, Vice Chancellor *Bo G Jansson, Treasurer*

Next Strömstad Academic Festival 17-20 June 2019

The program for the 2019 Academic Festival is being prepared by Pro-Rector Anders Gustavsson and myself, assisted by a local task force and the Academy's Work Group (AU). Coming Newsletters will reveal more program details, but in short, Monday is reserved for Fellows and your guests, including Annual meeting, Inauguration Ceremony, balcony mingle and a light evening buffet. Tuesday, Wednesday and Thursday morning are open also to the general public. Tuesday will consist of four seminars, while Wednesday and Thursday are reserved for Fellows to give 20-min presentations. Thursday afternoon there will be an excursion for Fellows and guests only. Formal invitation will be sent to you in March and then you can submit title and short abstract for a presentation.

*You who plan to attend the Academic Festival in Strömstad 17-20 June 2019 are advised to reserve hotel rook well in advance. I have made a deal with Hotel Laholmen, where you can get a standard single room for SEK 1490 or a standard double room for SEK 1790. You can book a room for this price by e-mail to booking@laholmen.se or by phone to +46 526 19700. To get this price, you have to give the booking number **592347.** 25 rooms are reserved for us and the last date to book is when all 25 rooms have been booked or before deadline 15 May. You can upgrade to a room with sea view for SEK 200:- per night and to a room with balcony and sea view for SEK 600 per night.*

Marylou Wadenberg:
Upptäck Strömstad akademis slutna grupp på Facebook. Bli medlem och få snabb, aktuell info i din mobil

Som nytillträdd co-admin på akademins öppna Facebook-sida (den med Fyren) har jag även kollat lite på aktiviteten i den slutna gruppen (den med Stadshuset). Kan då konstatera att väldigt få har bett om inträde i denna grupp. Det betyder ju att inlägg på den sidan inte når särskilt många.

Att inte ha ett konto på 'Fejan' är ju ett (fritt) val. Skulle dock rekommendera att man skapar ett konto - man behöver ju inte lägga ut en massa där (det kan ju vara vilande/inaktivt), men med ett konto kommer man åt (och får löpande mail-meddelanden om) det som postas på Akademins sida (den öppna med fyren) **samt då kan man gå med i den slutna gruppen (ffa för akademiledamöter men även för andra intresserade) vilket jag verkligen rekommenderar. Det kan bli ett forum för produktiv kommunikation**.

Are you aware of the closed FB-group run by Strömstad Academy? Feel free to join and get fast, updated info on your cell phone

As a recently appointed co-admin to The Academy open Facebook (FB) group (the one with the light house cover), I also took a look at the activity in the closed group (the one with the City Hall cover). This group currently has very few members, which means that whatever is posted there does not reach a whole lot of people.

Opting out on having a FB-account is of course a free choice. However, creating an account (but not posting regularly – thus keeping your privacy protected) would allow you to regularly receive mail info on what is posted in the open group, and, importantly, it will also allow you to join the closed group (for members, but also for those interested in the activities in The Academy). So bottom line, ***we would like as many members as possible to join the closed group. Also, it would be great if group members could recruit friends and others that they know would be interested in getting posted about the activities of The Academy on a regular basis. That way, the closed group may turn out to be a great place for communication.***

PS Some instructions about how to create a Facebook account is here:
https://www.youtube.com/watch?v=fHPx4Coz4x8

Gudmund Bergqvist: Strömstad akademi lokalavdelningar

Strömstad Akademi har så kallade lokallavdelningar i Strömstad, Göteborg, Lund-Malmö, Falun och Uppsala-Stockholm. Vid ett styrelsesammanträde den 13 oktober 2018 beslutades att arbetet i dessa skulle intensifieras med olika lokala möten. Det utsågs också följande samordnare

Strömstad: Lars Broman lars.broman@stromstadakademi.se
Lund-Malmö: Bodil Frisdal bodil.frisdal@gmail.com
Falun: Sanne Godow- Bratt godbra@telia.com
Uppsala-Stockholm: Christina Hultman christina.hultman@ki.se
Göteborg: Gudmund Bergqvist gudmundbergqvist@hotmail.com

Gudmund Bergqvist är huvudsamordnare för lokalavdelningarna. Ett telefonmöte med företrädarna för lokalgrupperna hölls den 23 november 2018. I Lund-Malmö planeras ett studiebesök till Köpenhamn våren 2019 där även andra än den egna kretsen är välkomna! Ytterligare information kommer senare.

Har du synpunkter och förslag hör av dig till din lokale representant!!

Göteborgsgruppen
Den 28 januari kl 18 föreläser Annika Dahlström på Rotary Poseidon, Lennart Torstensongatan 3, Göteborg kl. 18-19.30 inklusive middag (160 kr). V g föranmäl till larshsvensson@hotmail.com senast den 25 januari. Ta gärna med äkta hälft, en eller flera vänner.

Detta händer i Strömstad och på Koster våren 2019

Strömstad akademi

Föreläsningsserie på Vuxenskolans lokal Strömstad torsdagar kl. 18 -19

190117 G Bergqvist presenterar Hälsa och miljöantologin
190314 ledig
190507 ledig
Intresserade anmäl er till anders.gustavsson@ikos.uio.no

Winter Word Festival Kulturhuset Strömstad 190215-0216

De som kan tänka sig att föreläsa anmäl er till anders.gustavsson@ikos.uio.no

Koster Folkbildnings Institut

190202-0203 kurs
190302-0303 kurs
190405-0407 kurs

Kurserna kommer att äga rum om tillräckligt många har anmält sig och handlar om de tre antologier som utgivits eller är under utgivning

Preliminärt:

Barnbarnens århundrade	Mars
Hälsa och Miljö	Februari
Värdegrunder	April

De av akademins ledamöter som är villiga att vara föreläsare anmäl er till gudmundbergqvist@hotmail.com

Åsa Morberg: Fritidshem kritiseras i skolverksutvärdering - lever inte upp till förväntningarna och huvudmännen prioriterar inte fritidshem

Barngruppernas storlek på Sveriges fritidshem fortsätter att öka, samtidigt som personalens kompetens sjunker. Dyster information från Skolverket hävdar att den utveckling som pågått i över tio år faktiskt fortsätter. Familjer idag är beroende av fungerande fritidshem för att få ihop vardagspusslet. Givetvis ska fritidshemmet vara av god kvalitet och en bra plats för barnen att vara på efter skolans slut till föräldrarna kommer för att hämta barnen.

En lägesbeskrivning först: 484 400 elever var 2017 inskrivna i 4 250 fritidshem. Hela 84 procent av 6-9 åringarna vistades på fritidshem år 2017. Under åren 2007-2017 har antalet fritidshem varit oförändrat, men antalet inskrivna barn har ökat med 45 procent. Det går naturligtvis inte alls ihop. Antalet barn per vuxen är och förblir en viktig kvalitetsindikator. Vad är rimligt? Vad är önskvärt?

Vilket är då egentligen fritidshemmens statliga uppdrag? I sammanfattning kan man säga att fritidshemmet ska ta till vara elevernas lust att lära och bör utgå från nationella målen och ta hänsyn till elevernas behov, erfarenheter och tänkande, samt anpassas till att elever har olika förutsättningar. Uppdraget handlar om att stödja elevernas sociala och allmänna utveckling, utvidga och fördjupa deras kunskaper och erfarenheter, samt erbjuda en meningsfull fritid. Eleverna får även träna på demokrati, inflytande och ansvar i praktiken. Betydelsefulla inslag i verksamheten är lek, rörelse och skapande arbete. Fritidshemmet har också ett uppdrag att samverka med förskolan, förskoleklassen och skolan för elevens bästa i ett helhetsperspektiv. Det är i och för sig ett vettigt uppdrag. Men sedan hände något oförutsett med begreppet undervisning!

Regeringen skrev in fritidshemmen i en egen del i läroplanen av kvalitetsskäl. Bra så långt! Men det ska alltså bedrivas undervisning på fritidshemmen? Det ska dessutom vara annan slags undervisning än i skolan? Hur kunde regeringen komma på den befängda idén att skriva fram begreppet undervisningen i en fritidshemsverksamhet? Ska barnen på fritidshemmet nu få sin skoldag förlängd? Det var aldrig någonsin meningen! Hur går det egentligen ihop? Det går förstås inte alls ihop! Kanske det bara handlar om retorik?

Läroplanen föreskriver att lärandet ska vara situationsstyrt och utgå från behov och intressen och att leken alltjämt är oerhört viktig, men risken är absolut uppenbar att fritidshemmen blir en fortsättning på skoldagen för barnen! Dessutom kommer kanske barnen att undervisas på fritidshemmet med s.k. förmedlingspedagogik! Fritidspedagoger är absolut inga undervisningsexperter! De är experter på fritidspedagogik, eller åtminstone borde vara det!

Personalförsörjningen på fritidshemmet är mer än problematisk. Skollagen medger dessvärre att tillsvidareanställa personal som inte är behörig om ”de har sådan utbildning eller erfarenhet att elevernas utveckling och lärande främjas”, men 1 juli 2019 kommer legitimationskraven att utökas till att omfatta lärare i fritidshem. Då skärps kraven. Fritidspedagogik är visserligen inget ämne i skolan, därför kan man inte heller få lärarlegitimation i huvudämnet fritidspedagogik. Fritidspedagogerna har alltså blivit lärare! Skolverket har gjort en generös tolkning, vilket är märkligt och förvånansvärt, när man har översatt examina från äldre fritidspedagogutbildningar. Fritidspedagogerna kan ansöka om lärarlegitimation som ger behörighet att undervisa i allehanda skolämnen i årskurserna 1–3 eller 1–6. Men det finns andra problem som också stökar till det på fritidshemmen, exempelvis personalens planeringstid.

En viktig förutsättning för att kunna arbeta läroplansstyrt är att det finns möjlighet att planera, följa upp och utveckla undervisningen på fritidshemmet. Personalen har alldeles för lite tid att planera sin undervisning. Cirka tre fjärdedelar av personalen uppger att de har endast tre

timmar planeringstid eller mindre per vecka. Samverkan med skolan är också helt nödvändig.

I läroplanen har det skrivits fram att skolan och fritidshemmet ska ha en kontinuerlig och ömsesidig samverkan för att skapa sammanhang i elevernas lärande. Sju av tio fritidshemspersonal menar att lärarna i grundskolan/förskoleklassen i ganska eller mycket liten utsträckning (eller inte alls) samverkar med personalen i fritidshemmet. Motsvarande andel bland rektorerna är nästan 50 procent. Hur ska denna samverkan kunna stärkas kan man undra? Hur ska rektorer kunna skapa möjligheter till samarbete mellan personalen i skolan och fritidshemmet?

Man kan faktiskt numera gå på kurs. På Skolverkets hemsida finns en helt ny webbkurs, ”Fritidshemmets uppdrag”. Kursens målgrupp är personal i fritidshem och rektorer. Den ger en fördjupning i fritidshemmets möjligheter att stimulera elevernas lärande och utveckling. Kursen behandlar bland fritidshemmets kompletterande och kompensatoriska uppdrag, lekens betydelse och fritidshemmets möjligheter att erbjuda situationsstyrt och upplevelsebaserat lärande.

Det behövs en översyn av fritidshemmens verksamhet och en översyn av fritidspedagogutbildningen snarast!

After-school centers criticized in evaluation - does not live up to expectations and principals do not make priority for after-school centers

Children group size at after-school centers continues to rise, while the qualifications of employees get lower. Gloomy data from The National Agency for Education claiming that this development, that has been going on for over ten years, in fact continues. Families today are dependent on well working after-school centers to manage their daily ‘life puzzle’. Of course, after-school centers need to be of good quality and a good place for children to spend their extracurricular time until parents arrive to pick their kids up.

First a status report: 484 400 students were enrolled in 2017 in 4 250 after-school centers. As much as 84 percent of 6-9 year old children were using after school centers in 2017. During the years 2007-2017, the number of after-school centers remained unchanged, but the number of children enrolled has increased by 45 percent. It is of course not at all acceptable. The number of children per adult staff at after-school centers is important and will remain an important quality indicator. What is reasonable? What is desirable?

What is the actual federal mandate of after-school centers? In summary, after-school centers should respond to the student’s desire to learn, and should be based on national objectives, taking into account the student’s needs, experiences and way of thinking, as well as being open to the fact that students may have very different backgrounds. The mission is to support the student’s social and general development, extend and deepen their knowledge and experience, as well as offering a meaningful extracurricular time. Students will also receive training in the day-to-day meaning of concepts such as democracy, influence and responsibility. Important elements are play, physical activity and creative work. After-school centers also have a mission to work with kindergarten, pre-school class and the school, for the student’s best from a holistic perspective. So far the mission makes sense.

But then something unexpected happened with the concept of teaching! The Government created a special part in the curriculum for after-school centers for quality reasons. Good so far! But does this mean that teaching now is supposed to be conducted also at after-school centers?

And is it expected to be a different kind of teaching than in school? How could the Government have the preposterous idea to include the concept of teaching in after-school centers? Are children at after-school centers now getting their school day extended? This was never the intention! How does one make sense of it? It does of course not make sense at all! Maybe it is just rhetoric?

The curriculum stipulates that learning should be based on the situation at hand and on the student's needs and interests, and that play is still extremely important. But there is an apparent risk that activities at after-school centers will become an extension of the ordinary school day for the children! In addition, children may be taught in after-school centers by a so called "förmedlingspedagog". After-school instructors are absolutely no educational experts! They are experts in after-school teaching, or at least should be!

Manpower hiring at after-school centers is more than problematic. School law unfortunately allows permanent contracts to staff that are not authorized if "they have such training or experience that students' development and learning is promoted", but on July 1st 2019 authentication requirements will be extended to include teachers in after-school centers.

Then tougher requirements will be implemented. After-school pedagogics does not exist as a subject in school; therefore one cannot obtain a teacher certification in the main topic after-school pedagogics. After-school therapists/instructors have therefore become teachers!

The National Board of Schools interpreted the competence in a generous way, which is remarkable and surprising, when they looked at/translated previous education for after-school therapists. After-school therapists can apply for teacher professional certification that allows them to teach various school subjects in grades 1-3 or 1-6. But there are other issues that also will complicate work at after-school centers, such as staff planning time.

An important prerequisite to work according to the curriculum is that there is a need for the opportunity to plan, monitor and develop the teaching in after-schools. The staff have far too little time to plan their teaching. About three quarters of the staff say that they have only three hours of planning time or less per week. Collaboration with school is also essential.

In the curriculum, it is outlined that ordinary school and after-school centers must have a continuous and mutual collaboration in order to create a continuous context in student learning. Seven out of 10 after-school staff mean that teachers in primary school/pre-school class to a fairly or very little (or not at all) extent interact with the staff at the after-school center. The corresponding proportion among the principals is almost 50 per cent. How can this co-operation be strengthened, one might wonder? How do headmasters create opportunities for cooperation between the staff of the school and the after-school?

In fact, one can now take a course. On The National Agency for Education website is a brand new online course, "The mission of after-school centers". The course is aimed at staff in after-school centers and school principals. It provides a deeper understanding of ways for after-school staff to stimulate students' learning and development.

The course brings up the complementary and compensatory duties of after-schools, the importance of play and the after-school's ability to offer "situation based" and experiential learning.

There is a need for a review of after-school activities and for a review of the education of after-school therapists/instructors as soon as possible!

Åsa Morberg: Hur blir man en bra gästkrönikör?

Det är en mycket intressant fråga som jag ska försöka att vidareutveckla i en gästkrönika. Många kolleger undrar hur de ska göra, för att våga pröva att skriva en gästkrönika. De undrar hur man ska skriva en bra gästkrönika och hur man bör tänka när man ska börja. Kolleger i högre utbildning är oftast mycket skrivvana, men krönikor hör inte till de vanligaste publikationerna för akademiker.

Jag är själv nybörjare som gästkrönikör, men har mycket erfarenhet av att skriva en hel del annat. Jag skriver jämt och ständigt, men det blir vetenskapliga artiklar, rapporter, böcker, PM, essäer med mera. En krönika är en alldeles egen litterär genre, där man kanske refererar ett faktiskt händelseförlopp och sedan kommenterar detta kronologiskt. Ordet *krönika* kommer från grekiskans *chronika* (*tid*), och har samma ursprung som ordet kronologi. En krönika är en text som exempelvis kommenterar nyheter från t ex TV eller tidningar. En krönika är personligt skriven och innehåller författarens egna åsikter. Krönikören talar ofta för en ide. Den är personligt skriven och innehåller egna åsikter. Krönikören talar ofta för en idé. Texten kan börja i en enkel personlig händelse, t ex något som läsaren kan känna igen sig i. Sedan ska den handla om något som är viktigt. En bra krönika reagerar läsaren på positivt eller negativt.

Som gästkrönikör bör man förstås lyssna på kritiker och sådana finns det många. Det är genom dem man lär sig och utvecklas. Samtidigt kan man säga: Försök själv att skriva en krönika på bara 3000 tecken. Den ska vara aktuell, rolig, engagerande, personlig och helst ska den väcka debatt. (Underförstått, så får Du se hur lätt det är!) . God självkänsla är ingen dum idé att ha. Man får göra som bondpojken gjorde, när han blev utskälld av sin folkskollärare för att han var så katastrofalt dålig i skolan. När magistern tog ett nytt andetag för att fortsätta sin utskällning, tog pojken till orda och sa: ”Jag är pappas bäst-pöjk ändå!” Man får försöka att tänka att man ändå duger, även om man inte kan tillfredsställa alla. Man får hoppas att alla är någons ”bästpöjk” eller ”bästflicka”, då står man stadigt i livet, trots motgångar!

Man måste kanske vara ”lite knäpp” (eller ”händig” som det heter i min hemstad) för att kunna vara en bra och personlig gästkrönikör. Läsare tror kanske att man är deras nära vän, och att de känner en väldigt väl. Man blir faktiskt stoppad på gatan av främlingar, man får utstå ris, men även ros. Läsare har åsikter om en gästkrönikör och så måste det vara förstås. Vissa har kanske svårt att hantera gästkrönikörer? Man måste alltid vara beredd på att få kritik och man får kanske tänka att det ska vara lite grann som att ”hälla vatten på en gås”. Det man inte själv bedömer som viktigt, ska rinna av.

Man måste våga vara personlig och kanske till och med av och till lite privat. Det är engagerande. Genom att våga vara öppen, så går man faktiskt bättre hem. Man blir unik, om man kan och vågar vara privat. Man ska också våga skriva om sina allra svagaste sidor, för då stärker man andra. Läsare vill också läsa om privata saker, även om man säger att man helst läser annat.

Man behöver ett visst mod också. Om man skäms för något, är det något som man absolut ska ta med i sina krönikor. ”Mesa” alltså inte, det du skäms för ska Du ta med! Känns det du skrivit pinsamt, så ska det tas med! Pinsamheten är en garant för att det faktiskt går hem. Får du panik vid tanken på att skriva om en sak, så är det säkerligen bra och hett stoff. Var alldeles kall. Man kan också sätta i system att alltid läsa gästkrönikörer. Genom att läsa gästkrönikor, så lär man sig att skriva.

How do you become a good guest columnist?

This is a very interesting question that I will try to further develop in this guest column. Many colleagues are wondering what are the secrets not being afraid to try writing a guest chronicle/column. They are wondering how to write a good guest chronicle and what to keep in mind when getting started. Colleagues in higher education are usually experienced writers, but chronicles are not the most common type of publications for these academics.

I myself, am a beginner as a guest columnist, but have a lot of writing experience using other formats. I write constantly, but mostly scientific articles, reports, books, memos, essays etc.

A chronicle is a special type of literary genre, where you typically for example start by referring to an actual, real life sequence of events, and then go on to comment on this chronologically. The word chronicle comes from the Greek word chronika (meaning time), and has the same origin as the word chronology. A column is a text that, for example, comments on news from TV or newspapers.

A chronicle is personally written and contains the author's own views. Thus, it is written from a personal perspective and reflects the writer's own opinion. The columnist often has an agenda and wants to promote a particular view.

The text can start with a simple personal event, such as something that the reader can identify with. In addition, it should be about something that is important and engaging. A good chronicle should raise positive or negative reactions from the readers. As a guest columnist, one should of course listen to critics and there will be plenty of those. It is through them you learn and develop. At the same time, one could say: just go ahead and try yourself writing a chronicle of only 3000 characters.

A chronicle should be about a current/live issue, and also fun, engaging, personal, and preferably arousing debate. (Implicitly, and you will see how easy it is!) . Good self-esteem is an asset here. Like the country boy, when he was scolded by his teacher because he was so disastrously bad in school. When the schoolmaster was taking a new breath to continue his name-calling, the boy took the floor and said: "I am yet my father´s best son". We must try to think that it is still good enough, even if we cannot satisfy everyone. One can only hope that everyone is someone's "best son"/"bästpöjk" or "best daughter", then you will stand strong in life despite adversity!

You may need to be "a little crazy" (or "handy" as it is called in my hometown) to be a good and personal guest columnist. Readers may get the feeling that you are their friend, and that they know you very well. Thus, you may be approached in the street by strangers, and have to endure complaints as well as appreciation. Readers have opinions about a guest columnist and it must be understood. Some may have difficulty handling guest columnists. One must always be prepared for criticism and you may want to assume an attitude somewhat like "pouring water on a duck's back", just letting irrelevant comments go.

We must dare to be personal, and perhaps even sometimes private. That is engaging. By daring to be open, you may reach people more easily. You may likely be perceived as unique, if you can and dare to be private. You should also have the courage to write about your own weakest sides, because that strengthens the others. Readers love to read and learn about private things, even if they do not admit it.

You need a certain courage too. If you are ashamed of something, it is something that you absolutely must include. So do not "chicken out", things you are embarrassed about you should include. Embarrassment is a guarantee that it actually hits home. If you panic at the thought of writing about something, then it is likely to be good and hot stuff. Just stay cool. You can also make a habit of always reading the Guest columnists. By reading the guest chronicles, you learn how to write one.

Bodil Frisdal: Namnbyte ifrån ”Strömstad akademi” till ”Internationella Vishetsakademin”?

I föregående nummer av Nyhetsbrevet tog C-E Olivestam upp frågan kring namnbytet gällande Strömstad Akademi. Hans förslag var ”Nordiska Högskolan”. Peter Fritzell, som på senaste styrelsemötet initierade frågan, föreslog ”Skandinaviska Akademin” och Lars Broman ”Strömstad akademi”.

Eftersom Strömstad Akademi vuxit från 10-12 (2008) till idag cirka 150 ledamöter (flertalet professorer) och kretsen vidgats alltmer till ledamöter, inte bara från de Nordiska och Skandinaviska länderna, utan även till övriga Europa och andra världsdelar, är enligt min uppfattning, ”Strömstad”, ”Nordiska” och ”Skandinaviska” inte rätt ”varudeklaration” eftersom namnet enligt C-E Olivestam ska ”Spegla var vi befinner oss idag och hur vår vision om vår utveckling ska utforma sig”.

En **vision** (som vuxit fram hos mig sedan Strömstad akademis begynnelse och såsom dess andra prorektor efter C-E Olivestam) är följande:

VAD?

Att ta tillvara alla ledamöters unika och samlade förmågor förvärvade genom lång och gedigen utbildning och livserfarenhet (”Livsvisdom”)

HUR?

Lämna det traditionella tidigare akademiska tänkandet och tillsammans finna modernare, kreativa vägar till lösningar på aktuella problem i vår tid såväl nära som i hela vår värld (Frisdal, 2019)

Från denna vision har mitt förslag på ”**Internationella Vishetsakademin”** vuxit fram. För att denna ska kunna bli verklighet krävs emellertid ett helt annat tänkesätt (paradigm?) inte bara vad gäller innehåll, utan också kring sådant som avser synsätt, värderingar och arbetssätt och som bygger på *Lyhördhet inåt och utåt* (Frisdal. B, 2001. Avhandl. Lunds universitet).

Ingen kan göra allt, men tillsammans kan vi göra världen, om bara en ”liten smula”, bättre!

Med tanke på att Strömstad akademi för närvarande har tre nobelpristagare och ett stort antal namnkunniga, världsberömda ledamöter torde detta inte vara en utopi. Med detta inlägg vill jag påminna om C-O Olivestams uppmaning till alla att komma med tankar och idéer kring namnbytet, antingen som inlägg i Nyhetsbrevet eller i mail till bodil.frisdal@gmail.com. En tanke är sedan att sammanställa allas förslag till en gemensam omröstning.

Change of the name "Strömstad Academy" to "International Wisdom Academy"?

In the previous number of the monthly Newsletter, Carl E. Olivestam raised the question of the name change regarding Strömstad Academy. His proposal was "Nordic University". Peter Fritzell, who at the last board meeting first brought this question up, proposed the "Scandinavian Academy" and Lars Broman's proposal was "Strömstad Academy".

Strömstad Academy has grown in 10 years from 10-12 members to today 150 (most of them Professors) and the circle is increasingly expanding to include members, not just from the Nordic and the Scandinavian countries, but also from other countries in Europe and even from other parts of the world. "Strömstad", "Nordic" and "Scandinavian" are in my opinion, not the correct trade mark. According to Carl E. Olivestam, the name should: "Reflect where we are today and how our vision of our development is to shape".

A vision which has grown within me, since the beginning of the Academy and during my time as the Pro Vice-Chancellor of Strömstad Academy, is as follows:

What: Making use of all Academy members' unique intelligence and knowledge gathered over long and advanced education and research experience, but also from life experience ("Wisdom of life").

How: Leave the traditional elderly academic thinking and together find more modern, creative ways to solve current issues in our time, both locally and worldwide (Frisdal, 2019).

From this vision, my proposal of the name "International Wisdom Academy" has appeared. However, in order for this to become a reality, a completely different paradigm is required, not only in terms of content, but also in terms of approaches, values and working methods, based on perceptiveness, inwards and outwards (Frisdal. B, 2001, Sensitiveness. Treatise, Lund University).

No one can do everything, but together we can make the world, if only a "little bit", better!

As Strömstad Academy currently has three Nobelprize winners and a large number of well-known and world-renowned members, this would not be a utopia. With these words, I would like to remind you of Carl E. Olivestam's invitation to everyone to come up with thoughts and ideas about the name change, either as a post in the monthly Newsletter or in a mail to bodil.frisdal@gmail.com.

One plan is then to compile everyone's proposal for a joint voting.

Strömstads Tidning 29 december 2018: Årskrönika 2018

Februari: Många frågor dök upp vid samrådsmötet om Canningplanen 22 februari. Sven Moosberg var en av dem som ställde frågor. Bild: Thomas Bennelind

Strömstad Academy Fellow and one of our founders is active in many ways in Strömstad!

Strömstads Tidning 22 december 2018

Grundad 1866

Tipsa oss: tidningen@stnb.se

STRÖMSTADS TIDNING

Lördag 22 december 2018 | Norra Bohuslän | 153:e årgången | Pris: 15 kronor

Möt läkaren Gudmund Bergqvist

Porträttet: En del av livet finns på Koster, den andra delen i Göteborg. Barnläkaren Gudmund Bergqvist är aktiv i Strömstads Akademi och vill bidra till att Koster förblir bebott året runt.

Sidorna 6-7

Huset på Kyrkosund är ett av Gudmund Bergqvists två hem. Det andra finns i Göteborg. Bild: Marita Adamsson

Barnläkaren som brinner för Kosters framtid

En hel liten delegation väntar på Kilesands brygga, trots att det är en måndag i december och lågsäsong. Gudmund och Margaretha Bergqvist är två av dem som inväntar båten. Hon ska resa till Göteborg. Han ska träffa mig.

Margaretha går ombord, Gudmund vänder minitraktorn och styr uppför den långsamt sluttande backen mot huvudvägen över Sydkoster, svänger av innan vi nått hamnen i Kyrkosund och följer en mindre väg ut mot väster. Trots naturens vinterdvala signalerar nakna törnrosgrenar och slån att vi befinner oss alltmera strandnära.

Barnläkaren Gudmund Bergqvist är medlem i Strömstads Akademi, förordnad som biträdande professor i pediatrik, och disputerade 1974 på avhandlingen *Rheological Studies in the Newborn Infant*.

– Det handlar bland annat om blodflöden i nyfödda barn, förklarar han.

Svaret på frågan varför han valde att bli barnläkare låter enkelt: Det verkade roligt.

Medicin är för övrigt en gemensam nämnare för en stor del av familjen. Dottern Christina Bergqvist är barnneurolog vid Philadelphia Childrens Hospital och även hon ledamot i Strömstads Akademi. Hustrun Margaretha har varit sjuksköterska och en son är kirurg.

Han stannar vid det vita hus, byggt 1887, som hans föräldrar köpte 1960. Det betyder att Gudmunds och Margarethas tre barn, födda 1962, 1964 och 1977, levt sina liv med en fot på Koster. Själva bor nu Gudmund och Margaretha här en stor del av året, men delar ö-tillvaron med storstadslivet och har en liten lägenhet i Göteborg. Snart 83 år gammal är Gudmund fortfarande aktiv som skolläkare i Göteborg. Och Konserthuset drar.

– Vi är musikintresserade, säger han medan norska radions musikprogram i bakgrunden bevisar påståendet, för dagen med stort inslag av julmusik.

– Bach, svarar Gudmund med ett outtalat ”självklart” som undertext, när jag frågar om favoritkompositör.

I Göteborg har han också ett aktivt arbete med Rotary och engagemanget där har lett honom in i antidrogarbete.

– Vi har ett certifieringssystem för skolorna. Det omfattar alla droger, från tobak till alkohol och narkotika. De krav vi ställer gäller både lärare och elever och är en modifierad isocertifiering.

Han tar utvecklingen i USA som varnande exempel. Där dödar nu överdoser av opoider, som till exempel fentanylplåster, fler än trafikolyckor och skjutningar. Men också till trenden att legalisera cannabis för medicinskt bruk ställer han sig skeptisk. En del propaganda för cannabis ter sig för honom närmast sektlik.

– Och man ska inte glömma att det finns stora ekonomiska intressen i cannabisindustrin.

– Cannabis är en lömsk drog. Den består av 300 olika ämnen. Innan man använder den medicinskt måste man visa vilka av dem som eventuellt är verksamma.

Han blev ledamot av Strömstads Akademi 2014 och sitter nu i styrelsen. Akademin är ett bra sätt för seniora akademiker att träffas och bedriva verksamhet, såväl forskning som folkupplysning, tycker Gudmund Bergqvist, aktiv i bland annat redaktionskommittén, som ger ut både vetenskapliga antologier och kortare referat av forskning och debatter inom olika ämnen.

Tillsammans med etnologen Anders Gustavsson har han varit redaktör för 2018 års antologi *Hälsa och miljö*.

– Det har gått bra, vi har fått in bidrag från många medlemmar.

Själv målar han i ett introducerande kapitel en bred bakgrund till begreppet hälsa, hur hälsotillståndet hos människor utvecklats sedan jägarsamhällets tid, hur man försöker mäta befolkningens hälsoläge i olika länder och vilka utmaningar vi står inför i det komplexa samspel

> *Koster har stora möjligheter att producera mycket el- och solkraft*

Den dagliga morgonpromenaden går längs hav och strand.

Badstrand sommartid, strövområde vintertid.

Målet är ett fossiloberoende Koster 2030, redan nu finns dieselfordon i familjen.

Vintern kan vara betagande på Koster, men upplevs av långt färre än sommaren.

som finns mellan hälsa och miljö. Medan den fysiska hälsan gynnas av förbättrad ekonomi gäller det till exempel inte alltid för psykisk hälsa, den som i många ekonomiskt utvecklade länder numera sviktar alltmer, inte minst i Sverige.

Med vad han ser som skolläkare som grund säger han att elevhälsovården är otillräcklig, den har för få sjuksköterskor, speciallärare, psykologer och så vidare.

Utanför fönstret skymtar stranden nedanför vintergrå ängsmarker. Huset ligger bara 70 meter från strandkanten. Den som befinner sig i gäststugorna som smyger upp åt berget bakom oss har ytterligare några steg till badet – 90 meter.

Havet ligger ovanligt stilla, litet frosttrögt, under en gråblå himmel. Vi lämnar lussekatter, kaffekoppar och den knoppande hyacinten för att gå ett stycke på paret Bergqvists vanliga morgonrunda, en bit av vandringsleden mellan Brevik och Ekenäs, förbi små sandstränder där de badar med barn och barnbarn under somrarna.

Gudmund Bergqvist knäpper lusekoftan och berättar att han inledde sin tid som pensionär för närmare 20 år sedan med att hoppa in som läkare på norska sjukhus. Han har jobbat från Hammerfest i norr till Kristiansand i syd.

Vinterdagen är vacker men stilla. Inte ens sjöfågel syns till, inte heller de harar, rävar och rådjur han brukar se här.

– Kosters fyra älgar har jag däremot inte sett till, säger han.

Förr lånade familjen Bergqvist får för att hålla markerna här öppna.

– Det var trevligt, men också bundet. Men egentligen är det ju trivsammare med får än att vi går med röjsågen, konstaterar han.

Han säger att han brinner för Kosters framtid och konstaterar, precis som öns utvecklingsgrupper där han också är medlem, att det gäller att få unga familjer med barn att flytta hit – och att det i sin tur kräver att det finns bostäder de har råd att bo i.

– Min personliga åsikt är att man borde undersöka om det skulle gå att bygga på ofri grund, säger Gudmund Bergqvist.

Han är ordförande för den ideella föreningen Kosters Folkbildningsinstitut, ett projekt för att förlägga kurser och föreläsningar till Koster, utanför den vanliga högsäsongen.

– Vi har haft en studiecirkel kring solel och hoppas kunna köra den även under våren och vi planerar för tvådagarskurser med föreläsningar kring akademiens tre antologier, berättar han.

Studiecirklarna är en del av Strömstads Akademis projekt för ett fossiloberoende Koster 2030.

Fakta: Gudmund Bergqvist

- Född 1936 i Stockholm.
- Barnläkare. Utbildad på regionsjukhuset i Örebro, S:t Görans Barnklinik (Karolinska Institutet). Varit klinikchef på barnklinikerna i Växjö, Falun och Örnsköldsvik.
- Disputerade 1974 på avhandlingen Rheological Studies in the Newborn Infant.
- Docent i pediatrik 1976.
- Varit facklig sekreterare i Svenska Barnläkarföreningen under sex år.
- Familj: Hustrun Margaretha, tre barn (två i USA, ett i Sverige), tre barnbarn.
- Aktiv i Strömstads Akademi och Rotary i Göteborg, samt som skolläkare.
- Bidrar till Strömstad Akademis skriftserier.

– De stora kolväteutsläppen står Kosterbåtarna för, men elskatten satte stopp för planerna på eldrift, säger han och förklarar att han hoppas att lokala politiker ska lyfta detta problem till riksnivån.

– Koster har stora möjligheter att producera mycket el- och solkraft. Det borde sättas upp anläggningar för solenergi på Kostergården, Kosterbaden, Naturum och Ekenäs.

Och för att minska utsläppen av kolväten från fritidsbåtarna kunde man kanske hyra ut eldrivna båtar i hamnarna.

– Det gäller att vara ihärdig.

Han hoppas också på en forskningsinstitution på öarna för att brett studera sådant som vatten, nederbörd, transporter och sociologi och tycker att den tidigare utredaren av Kosters vattentillgång, Christian Pleijel, hade en bra idé när han ville göra Koster till en modell för god vattenhushållning.

Samhällsfrågor är ett av Gudmund Bergqvists stora intressen och han läser mycket. I akademins skriftserie har han skrivit en artikel som sammanfattar den aktuella debatten om hoten mot demokratin.

Det är ett problem att USA ägnar mer åt något sorts inbördeskrig än att vara en ledare i världen, tycker han, men säger att det inte är någon tillfällighet att Donald Trump kommit till makten; missnöje och förlorad framtidstro banar väg för både antidemokratiska strömningar och outsiders inom politiken.

I sin sammanställning av debattläget tar han upp orsaker som bostadsbrist och förlorad framtidstro hos de unga generationerna, samt oro för att sociala medier effektivt kan sprida falska påståenden och odemokratiska åsikter, men också kritik mot traditionella medier för att ägna sig mera åt dramatik och motsättningar än åt att förklara vad som verkligen sker och vilka framsteg som görs.

Han ser också sociala medier som en orsak till att västvärldens ungdomar inte mår bra.

– Det är mycket mobbning på Facebook.

På väg tillbaka till Kilesands brygga pekar han ut hus efter hus som fritidshus. De bofasta är inte många i området, men också nu samlas en liten klunga för att invänta båten även om den långa sandstranden ligger öde, inga vintervandrare syns till.

Det gör däremot annat liv. Gudmund höjer sin vantklädda hand:

– Titta!

Ett brunblankt huvud syns över vattenytan. Sälen gör små, små svallvågor när den målmedvetet och lugnt tar sig söderut förbi berget.

I väster blandar sig en svag aprikosfärgad strimma i det gråblå. Den korta vinterdagen går mot sitt slut. Gudmund åker hem till värmen, musiken och böckerna. Om ett par dagar är Margaretha tillbaka.

Marita Adamsson
marita.adamsson@stnb.se 0526-624 02

Bland julpyntet i lådan finns också mina tankar om julen och julfirande, skriver krönikören Åsa Morberg. Bild: Mariana Back

Jag tar emot julen med öppenhet och värme

Julpynt är starkt kopplat till fina och glada julminnen. Det är svårt att göra sig av med trasiga julänglar som någon gjort i skolan, skriver Åsa Morberg, biträdande professor i didaktik vid Strömstad Akademi.

Vi har alla en stor samling julpynt, bestående av många märkliga föremål. Under större delen av året finns allt i en kartong på vinden. En gång varje år dyker jag ner och rensar lådan. Jag samlar till och med upp granbarren som samlats i lådans botten och kastar dem.

Mina tappra försök att rensa ut gammalt och trasigt blir det inte mycket av. I julpyntslådan finns sådant som jag faktiskt tycker är skräp och som borde kastas, men varje försök att sortera bort trasiga julänglar som tappat vingarna och smällkarameller som tappat fransarna möts av protester: ”Nej, den där gjorde jag i skolan!” eller ”Nej, den där har vi alltid haft i granen!”

Trasigt julpynt är starkt kopplat till fina och glada julminnen och så blir allt kvar år från år. Nytt pynt köps på julmarknader och den stora kartongen får bytas till en ännu större. Och i en särskild kartong som aldrig får kastas finns julkrubban i olivträ som köpts i Betlehem under sonens och min resa till det heliga landet. Den var så skrymmande att vi fick med nöd och näppe ta den som handbagage, och flygvärdinnan snäste: ”Did you buy the whole country?”

Allt finns med: Jesusbarnet i krubban, jungfru Maria, Josef, de tre vise männen, stallet med krubban med en snidad julstjärna, kameler och lamm och tre palmer. Den står på en gräsprydd bricka på ett antikt brickbord under julen.

Bland julpyntet i lådan finns också mina tankar om julen och julfirande. Tror jag att alla andra har en fantastisk jul med fin sammanhållning? Eller tror jag att alla andra är ensamma och olyckliga och inte har några att fira tillsammans med? Tänk om jag tror att julen bara är kommersiell köphets, överkonsumtion av fet och onyttig mat och ren och skär ytlighet? Medan jag och de mina alltjämt söker mening och djup i julfirandet. Förmörkas den här julen också av mina föreställningar om hur det borde vara att fira jul, med glädje, ljus och värme in-

> *”Mina tappra försök att rensa ut gammalt och trasigt blir det inte mycket av*

Åsa Morberg, biträdande professor i didaktik vid Strömstad Akademi.

omhus och vitt, snörikt och kyla utomhus?

Jag erkänner att jag längtar efter en fin och oförglömlig jul med möten, närhet och sammanhang, där jag finns i en röra av julklappspapper, snören och lackstänger och tokmånga olika slags sillsorter och gula släta saffransbullar.

Jag bestämmer mig nu för att ta emot den här julen och de människor jag får möta under juldagarna med öppenhet, värme, glädje och förnöjsamhet. Även om det inte alls blir som jag har tänkt mig.

För så är det att vara människa!

Åsa Morberg